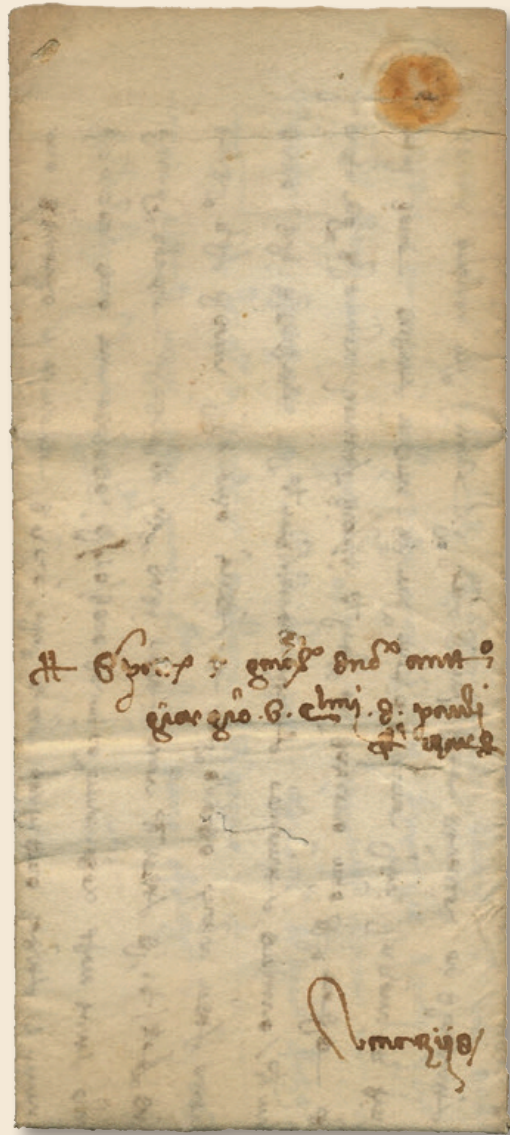

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

Veselko Guštin	
Kako povečati število članov v FZS	4
Igor Pirc	
Krožna menjava 2016 z novim koordinatorjem	5
Boštjan Petauer	
Bosna & Hercegovina, porto 1904	6
Boštjan Petauer	
Bosna & Hercegovina, porto 1916	8
Igor Pirc	
Poštni miljni kamni na Slovenskem – nova odkritja	10
Peter Suhadolc	
Predfilatelistično pismo iz Kopra v Benetke	13
Bojan Bračič	
Barva poštinih žigov	18
Slobodan Sokolović	
Izgubljeni poštini žig Ljubljanske pokrajine	22
Bojan Kranjc	
Priročnik Senta 1944, prva jugoslovanska lokalna izdaja	23
Igor Pirc	
Nova pridobitev knjižnice dr. Antona Lavriča – Splošni leksikon avstrijskih dežel iz leta 1906	24
Veni Ferant	
Filatelistična razstava o Planici	26
Peter Suhadolc	
Brezpapirna razstava NOTOS v Atenah	27
Srečko Beričič	
Filatelistični razstavi v počastitev 175-letnice pošte v Škofji Loki in odprtju poljanske obvoznice	28
Bojan Bračič	
Slovenske poštne znamke so leta 2015 prejele štiri nagrade v mednarodnem merilu	31

Željko Stefanović	
Črtica o moderni nigerijski filateliji	32
Koledar dogodkov 2016	35

NOVA FILATELIJA

Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”*

Za izdajatelja:
Peter Suhadolc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Bojan Bračič
e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
Vencelj Ferant, Veselko Guštin,
Igor Pirc, Lojze Tomc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
Prednja stran pisma iz leta 1493 iz Kopra v Benetke

Prelom in tisk:
www.evrografis.si
februar 2016

Naklada:
1000 izvodov

Naslov uredništva:
Filatelistična zveza Slovenije
p. p. 1584
1001 Ljubljana
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303
Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXXII

ŠTEVILKA 1/2016

Beseda urednika

Prihajamo v 32. letnik izdavanja Nove filatelije. Ker se v funkciji urednika pojavljam že 19. leto, to pomeni, da sem intenzivno zraven že več kot pol »življenja« revije. Pri tem sem verjetno eden redkih, ki preberejo vse objavljene prispevke, saj je treba včasih oceniti primernost prispevka, pri čemer sodeluje tudi uredniški odbor, in popraviti tipkarske ter nekatere slovnične napake. Zakaj zapisane besede »eden redkih«? Verjamem, da vse vsebine niso zanimive za vse zbiralce, ki prejemajo glasilo FZS, zato se tudi trudimo, da so prispevki raznoliki, iz različnih področij zbiranja ter dela in življenja društev in Zveze. Za skoraj vse številke uspemo pridobiti tudi strokovne članke, res pa je, da jih je največ vezanih na poštno zgodovino. Raziskovalci, ki so svoje ugotovitve pripravljene deliti tudi z drugimi in jih objaviti v Novi filateliji, so pri nas pač v glavnem s tega področja. Toda precej pogosto se mi dogaja, da me posamezni kolegi sprašujejo stvari, ki so bile ne dolgo nazaj objavljene in razložene v Novi filateliji. Zakaj tako, si ne znam točno razložiti, razen, da je nekaterim Nova filatelija kot celota nezanimiva in niti »pokukajo« ne vanjo. Zato po dolgem času spet sprašujem: »Kaj narediti, da jo naredimo zanimivejšo?«

Ker več oči več vidi, poleg mene naredi pregled in korekcijo besedil še član uredništva Veni Ferant. Seveda se zgodi, da se kljub temu pojavi kakšna napaka, predvsem pri obdelavi gradiva v tiskarni. Ko pri pripravi preloma pride do zamenjave slik ali komentarjev k slikam, to včasih opazi šele avtor članka, ko je revija že natisnjena. Takšna napaka se je zgodila v prejšnji številki revije (NF 3-4/2015) v članku Prvi poštni žigi na Slovenskem na strani 12, kjer sta zamenjani sliki originalnega in ponarejenega žiga. Originalni žig je torej na desni in ponaredek na levi in ne tako, kot je zapisano pod sliko v članku. Avtorju se za napako opravičujemo.

Kako povečati (zadržati) število članov v FZS

S ponosom lahko rečemo, da je FZS v zadnjih destih letih zagotovo dosegla zavidljive uspehe na področju razstavljanja na mednarodnih (FIP in FEPA) razstavah. Če do leta 1990 nismo imeli nobene zbirke s pozlačeno ali zlato medaljo (na razstavah FIP), jih imamo danes že več kot deset: dve zlati, eno veliko pozlačeno in 8 pozlačeni. Imamo tudi tri mednarodne sodnike (dva s FIP in enega s FEPA akreditacijo). Žal pa opazamo, da se število članov FZS neprestano zmanjšuje. Res se je gospodarsko in politično stanje v Sloveniji (in Evropi) po letu 1990 zelo spremenilo in je zanimanje za zbiranje znamk upadlo. A z druge strani ugotavljamo, da se pojavlja vrsta novih zbiralcev in filatelističnih zanesenjakov, ki bi želeli »delati« in tudi delujejo, a izven FZS.

V FD Ljubljana se lahko pohvalimo, da smo kljub naravnemu "brisanju" kar nekaj članov zadnja leta uspeli zadržati nivo članstva, zadnjih 10 let smo ga tudi povečali. Iz izkušenj FD Ljubljana pa nekaj zamisli, kako delati. Morda bodo društva na ta način le pridobila kakega novega člana. Izkušnje kažejo, da se da. Na zadnjem mednarodnem srečanju FD Ljubljana smo enega vpisali, dva imamo še v »postopku«. Zato bom v nadaljevanju nanizal nekaj preverjenih zamisli:

1. V FD Ljubljana smo vpeljali pojem »dopisni član«. Opazili smo, da veliko članov ne hodi na nedeljske društvene sestanke. Vzroki so različni. Ti sestanki so jim nezanimivi, se vozijo od daleč, na njih nimajo kaj pridobiti ali so v službi in jim je nedelja edini prost dan). Tujcem pošiljamo Novo filatelijo, esej in Zbornik dvakrat letno, domačim (kakih 10) pa ponavadi kar jaz »razvo-

zim«. In moram reči, da je kar nekaj članov, ki želijo literaturo prejemati po pošti. Vedno smo tudi vztrajali, da obiskovalci sestankov prinesejo s seboj kakšen zanimiv »material« za pokazati, menjati, prodati ali podariti in takim občasnim obiskovalcem nismo nikoli zaračunavali »miznine«.

2. Na vsakem mednarodnem srečanju ponudimo »reklamni listič« Zakaj se včlaniti v FZS. Lahko jih dobite pri tajniku FZS. Za vsakega novega pridobljenega člana bomo iz zaloge ponudili predlagatelju 5 esejev, nov član pa jih bo dobil 10. Izjemoma mu ponudimo tudi kako literaturo, ki jo izdaja FZS. Novinec pa se mora obvezati, da bo vsaj 3 leta član društva.

3. Opažamo, da precej ljudi kupuje eseje, a niso člani FZS. Zakaj? Poskusimo jih pridobiti. Poskusimo tak listič ponuditi na srečanjih ali predstavitev znamk.

4. Prav tako opazamo, da so nekateri nečlani zelo aktivni (Postojncani, Rogaska Slatina, Ljutomerčani, SFA), a zakaj se ne včlanijo? Večkrat se vprašam, zakaj se nekateri zbiralci »izogibajo« FZS (in filatelističnih društev)? Ali smo morda sami kaj krivi? Na primer razgledničarji: koliko jih je, pa še noben se nam ni pridružil, nasprotno še iz FZS hitijo...

5. Na vsaki predstavitvi znamk bi moralo društvo, tako kot Pošta Slovenije, imeti tudi svojo mizo in ponuditi listič za vpis, eseje (album z eseji za prodajo nam pripravi gospodar Veni Ferant) in društveno literaturo.

6. Na vsaki razstavi (Fimera/Firamla - Trbovlje, Okna - Kranj, Dražavni fil. razstavi v Ljubljani 2014) je bilo nekaj prodajalcev, tudi na Maribofili 2012 so bili. Naslednja AJF je predvidena v Ljubljani leta 2019 in po novem tudi

Multilateralala leta 2021 (predvidoma v Kopru). Na teh razstavah imejmo – moramo ga imeti – tudi prostor za trgovce in »trgovčiče«. Predvsem naj se tu izkaže društvo, kjer razstava je, oziroma bo. Pa morda premislimo, ali ne bi trgovcem raje dali nagrado, ne pa da jih kaznujemo še z »miznino«. Zavedajmo se, da veliko obiskovalcev pride na »razstavo« zaradi trgovcev in zato, da bo kaj kupilo. To smo spoznali pri Collecti; obiskovalci pridejo zaradi nabave materiala in ne toliko zaradi razstave, ki je ponavadi v kletnih prostorih.

7. Vemo, da je kar nekaj krožkov po Sloveniji. Če že ne moremo mladih pritegniti v društveno članstvo, dajmo vsaj njihove mentorje, saj jih je kar nekaj.

8. Seveda vse te zamisli ne bodo zaživele, če se jih ne lotimo prizadevno, z dušo in telesom vsi, prav vsi! Člani društev moramo sami dojeti, da je stanje članstva že na kritični meji. Rdeča luč že gori ...

Veselko Guštin,
veselko.gustin@gmail.com

Krožna menjava 2016 z novim koordinatorjem

Zvezki z večinoma žigosanimi znamkami raznih dežel in tematik so za mnoge zbiralce pomemben vir pridobitve iskane znamke na enostaven in cenovno ugoden način. Prav tako pa tudi za mnoge, ki imajo veliko - posebej sodobnih - žigosanih znamk, priložnost, da jih ponudijo njim neznanim interesentom po slovenskih filatelističnih društvih. Gre za eno najbolj osnovnih dejavnosti v okviru klasične filatelije.

Z novim letom je koordinacijo krožne menjave prevzel gospod Ivan Ribič iz Laškega (telefon 070 483 340); njemu posredujte zvezke z znamkami. Če nimate tovrstnih izkušenj, se obrnite

nanj, da vam da potrebne nasvete, kako takšne zvezke pripraviti.

Ti zvezki krožijo med filatelističnimi društvi, enajst od 29 društev ima lokalnega skrbnika, ki prejema te zvezke, jih ponudi v pregled članom in jih nato vrne koordinatorju. Osemnajst društev žal še ne koristi tega vira znamk za svoje člane. Storite to. Pokličite g. Ribiča in se dogovorite z njim; predvsem pa si zagotovite informacije o sodelovanju in videli boste, da je to zelo enostavno. In vaši člani bodo imeli še eno korist več od članstva v vašem društvu in Zvezi.

Igor Pirc

V petek, 5. februarja 2016, je preminul naš častni član dr. Ernst Bernardini, avtor knjige Lovrenc Košir, pobudnik poštne znamke. Naj počiva v miru, spominjali se ga bomo kot velikega filatelista, poštno zgodovinskega raziskovalca in našega prijatelja.

Bosna & Hercegovina, porto 1904

Bosna in Hercegovina je relativno pozno, deset let po »matični« Avstriji, na osnovi odredbe Ministrstva za obrambo (poštni uradi v BiH so spadali pod njegovo pristojnost) št. Z 2219 z dne 17. avgusta 1904, izdala svojo prvo serijo portovnih (doplačilnih) znamk in sicer 1. decembra 1904.

Tedaj je izšlo 13 vrednot od 1 do 200 hellerjev (2 kroni) pravokotne oblike. Znamke so pravokotne oblike, zapisana vrednost pa je obrobljena z okvirjem iz 69 biserov. Vrednote od 1 do 50 hellerjev so imele številko na rumeni podlagi, tista največja za 200 hellerjev pa na zeleni, pri čemer so barve zgodnejših naklad nekoliko temnejše od kasnejših. Tiskane so bile v knjigotisku, na navadnem papirju brez vodnega znaka, v polah po 100 (10 x 10) kosov z belim oziroma rumenkastim lepilom.

Ta, kakor tudi naslednja izdaja portovnih znamk iz leta 1916, se ni uporabljala le v BiH, ampak brez kakršnega koli pretiska tudi na etapnih poštinih uradih (Etappenpostämtern) na zasedenih ozemljih (Ruska Poljska, Črna Gora in Albanija); v teh primerih skoraj izključno na paketnih spremnicah. V zbirateljske namene so z omenjenimi žigi precej množično žigosali cele pole, pa tudi izseke z nalepljenimi znamkami.

Cela serija obstaja tudi nezobčana.

Zadnje tri nezobčane vrednote in popolna serija izdanih znamk v osnovnem zobčanju 12 1/2.

Poskusni tiski

Obstajajo poskusni tiski v originalnih barvah (cela serija), kakor tudi fazni tiski in vodoravni sotiski nekaterih vrednot (2+6, 4+7, 10+5, 50+8 in 15+20 hellerjev) v originalnih barvah na posebnem, tako imenovanem ministrskem papirju. Nadalje je poznana cela serija v večjem formatu na rumenem kartonskem papirju, brez rdeče barve. Ti poskusni tiski niso pretirano redki, prav pogosto pa jih tudi ni videti. Priručnik navaja še nekaj drugih poskusnih tiskov.

Obstaja tudi poskusni tisk znamke za 200 hellerjev na podlagi enake barve, se pravi rdeče, kot nižje vrednote.

Poskusni tisk na kartonskem papirju.

Posebnosti tiska

Obstajajo zamiki barv kakor tudi od-tis na hrbtni strani, prenesen s prejšnje pole papirja zaradi preveč barve, (Abziehen / set-off), oboje je precej pogosto. Naborov v papirju, tudi zaradi precej debelega papirja, na katerem so obravnavane znamke tiskane, praktično ni.

Nadalje so poznane različne intenzivnosti barve vrednote za 200 hellerjev, ki pa jih ne najdemo v nobenem katalogu.

Različne intenzivnosti tiska vrednote.

Posebnosti zobčanja

Poleg osnovnega zobčanja (linijsko 12 ½), v katerem so poznane vse izdane znamke, obstajajo še druga. Najpogostejše se najdejo v mešanem linijskem zobčanju 12 ½ x 13 (cela serija) in 13 ¼ x 13 (večina vrednot).

Poleg tega se najdejo tudi v linijskem zobčanju 6 ½, 9 ¼ in 10 ½, kakor tudi v kombinaciji z do sedaj navedenimi (2 ali 3 zobčanja na eni znamki). So nekoliko redkejša, podrobnosti pa so razvidne iz spodaj navedene literature.

In za konec: iz lastnih izkušenj vem, da obstajajo tudi druga zobčanja, ki pa se od navedenih razlikujejo za četrto ali pol zobca; teh katalogi prav tako ne navajajo.

Nekatere vrednote so poznane z dvojnimi (»mišjim«) in trojnimi zobčanjem kakor tudi pari, nezobčani v sredini.

Uporaba porto znamk kot franko provizorijev

Nekatere vrednote obravnavane serije so bile pretiskane z ročnim žigom FRANCO in po navedbah v Priručniku (Ferchenbauer jih ne navaja) uporabljene na paketnih spremnicah pri naslednjih poštah (uporabljene vrednote v

Različne variante mešanih zobčanj.

oklepaju):

- Bihać (7, 8, 15 H)
- Bileće – sedaj Bileća (15 in 50 H),
- Čapljina (2, 3, 6, 7 in 15 H),
- Ljubuški (3H),
- Prijedor (3, 7 in 50 H) in
- Travnik (15 H)

Uporaba takih spremnic se je nadaljevala tudi v okviru SHS, ne enih ne drugih pa ni lahko najti.

Zaključek

Znamke te izdaje so bile po prvi svetovni vojni pretiskane v državi SHS. Pri pretiskih obstaja precej posebnosti, njihova obravnava pa tudi tokrat presega okvir tega sestavka.

Literatura in viri

1. Ferchenbauer U: Handbuch und Spezialkatalog, Band IV, Ungarn 1867, Österreichische Post im Ausland, Wien 2008, Selbstverlag,
2. Passer A., Die Postwertzeichen von Bosnien und Herzegowina, Prag 1930,
3. Michel Österreich Spezialkatalog, Schwanneberger Verlag GmbH, München 2013,
4. Priručnik maraka hrvatskih zemalja, knjiga 1, svezak 1, Hrvatski filatelistički savez, brez letnice (ampak pred 2. svetovno vojno),
5. Zasebna zbirka

Uporaba vseh treh znanih franko provizorijev na paketnih spremnicah pri pošti Bihač - že v času SHS.

Bosna & Hercegovina, porto 1916

12 let po prvi je BiH izdala še drugo (hkrati tudi zadnjo) serijo portovnih znamk, ki je tako kot prejšnja, obsegala 13 znamk. Le z drugačnimi, spremembam poštnin v zadnjih 12 letih prilagojenimi nominalnimi vrednostmi; znamke so izšle (na osnovi odredbe avstrijskega vojnega ministrstva z dne 13. septembra 1916) 30. oktobra 1916, oziroma 10. julija 1918 (vrednote za 2, 4, in 6 hellerjev).

Frankaturno veljavo so imele do zlo- ma monarhije, nekaj časa pa so se, po- podobno kot nekatere druge znamke BiH brez pretiska, uporabljale (tudi v kom- binaciji z že pretiskanimi znamkami) v prvih mesecih nove države SHS.

Znamke so kvadratne oblike z belimi številkami na rdečem ozadju pri vre- dnotah do 50 hellerjev (celotna znamka je tu rdeče barve) in modrima številka- ma (celotna znamka je tu v modri barvi) na belem ozadju pri obeh kronskih vre- dnotah. Tiskane so bile v tehniki knji-

gotiska, brez vodnega znaka, linijsko zobčane 12 1/2, v polah po 100 kosov na belem papirju z belim, gladkim gu- miranjem.

Pravilno poštno (kot porto znamke) rabljene so, glede na navedbe v litera- turi, poznane le 3 vrednote (za 10, 20 in 30 hellerjev) in vsi taki dokumenti se le redko najdejo. Nekoliko pogosteje se pojavljajo z žigi etapnih pošt (podobno kot porto znamke prejšnje izdaje), am- pak tudi teh ni prav veliko.

Cela serija obstaja tudi nezobčana.

Zadnje tri vrednote nezobčane serije in celotna zobčana izdana serija.

Poskusni tiski

Obstaja poskusni tisk (neizdane) znamke za 6 kron v temno ultramarin-ski barvi na kredastem papirju, kakor tudi ista vrednota v indigo in svetlo ultramarin-ski barvi na običajnem papirju. Nadalje so poznani natisi vseh najprej izdanih vrednot (se pravi brez naknadno izdanih) v črni barvi, vsaka vrednota dvakrat na kredastem papirju, nezobčane, vse skupaj v eni poli. Nekaj jih je poznanih tudi v spremenjenih barvah. Vse skupaj je precej redko.

Posebnosti tiska

Le pri vrednoti za 30 hellerjev (nezobčani) sem opazil dvojni tisk. Katalogi ga ne omenjajo.

Dvojni tisk pri rezani vrednoti za 30 hellerjev.

Uporaba porto znamk kot franko provizorijev

Nekatere vrednote obravnavane serije so bile, podobno kot pri prejšnji izdaji portovnih znamk, pretiskane z ročnim žigom FRANCO in po navedbah v Priručniku (Ferchenbauer jih ne navaja) uporabljene na paketnih spremnicah pri naslednjih poštah (uporabljene vrednote v oklepaju):

Bihać (5 H)
Bileče – sedaj Bileća (15 in 50 H),
Ljubuški (3H),
Petrovo Polje (15 in 50 H) in
Travnik (20 H)

Tudi takih spremnic ni prav lahko najti.

Zaključek

Znamke te izdaje so bile po prvi svetovni vojni pretiskane v državi SHS. Pri pretiskih obstaja precej posebnosti, njihova obravnava pa tudi tokrat presega okvir tega sestavka.

Boštjan Petauer
bostjan.petauer@siol.net

Literatura in viri

1. Ferchenbauer U: Handbuch und Spezialkatalog, Band IV, Ungarn 1867, Österreichische Post im Ausland, Wien 2008, Selbstverlag,
2. Passer A., Die Postwertzeichen von Bosnien und Herzegowina, Prag 1930,
3. Michel Österreich Spezialkatalog, Schwanneberger Verlag GmbH, München 2013,
4. Priručnik maraka hrvatskih zemalja, knjiga 1, svezak 1, Hrvatski filatelistički savez, brez letnice (ampak pred 2. svetovno vojno),
5. Zasebna zbirka

Poštni miljni kamni na Slovenskem – nova odkritja

V Novi filateliji 1/ 2015 smo poročali o poštnih miljnih kamnih na slovenskih tleh. Miljnike je avstrijska poštna uprava postavljala na vsako poštno miljo na levi strani ceste, gledano od izhodiščne postaje.

Osnovni podatki o poštni milji:

1 milja – latinsko “*milia passuum*” – t. j. **1000** (dvojnih) **korakov** (1 vojaški korak = 76 cm / 1000 korakov = ena milja)

Avstrijska poštna milja = 10.000 korakov ali natančneje 7,6 km ali 7 km 585 m 9 dm 3 cm 7 mm;

1 (ena) “Pošta” (nemško 1 Post ali Posten) = 2 poštni miljji oziroma 15,2 km

Slovenijo prečka najpomembnejša poštna pot od Dunaja proti Trstu, po njej so tedaj vozile kočije; od te poti pa so vodile druge poštne poti, kot je razvidno iz nadaljevanja članka. V drugi polovici 19. stoletja so se poštne dejavnosti (prenos poštnih pošiljk in prevoz potnikov) z glavnih cest preselile na železnico in poštni miljni kamni so izgubili svoj namen in pomen. Ostali so na robu poti in v senci razvoja, večinoma

Miljni kamen v Kranjski Gori (foto I. Pirč).

Miljni kamen pri Jeprci (foto: I. Pirč).

pa so se umaknili posodobitvam cest ali bili uporabljeni kot gradbeni material.

Projekt FZS, ki ga vodim zadnja tri leta, je postregel s kar nekaj najdbami, računam pa, da bo prihodnost rešila pozabe še kateri poštni miljniki. V tem članku želim podati lokacije do sedaj zabeleženih miljnikov.

Prvo leto smo uspeli iztrgati pozabi štiri miljnike od Savinjske doline do Maribora in proti Dravogradu, letos jeseni pa dva na poti iz Ljubljane v Celovec in enega v Kranjski gori - proti Beljaku.

Najbolj svež pa je miljniki na sliki, ki so ga poštnozgodovinski ljubitelji iz Ilirske Bistrice in Jelšan ponovno postavili na oči javnosti.

Za vse navedene poštni poti se glede na izhodišče ali poznane miljnike na prvotnih lokacijah da predpostaviti, kje so stali preostali miljniki. Tako so na primer na poti iz Celovca v Ljubljano stali v kraju Kožentavra (Kirschentheur), v Podljubelju, Križah pri Tržiču, blizu Naklega, pa na Orehku in končno blizu Sneberij pri Šentvidu ... Na ta način so postavljene domneve za vse omenjene

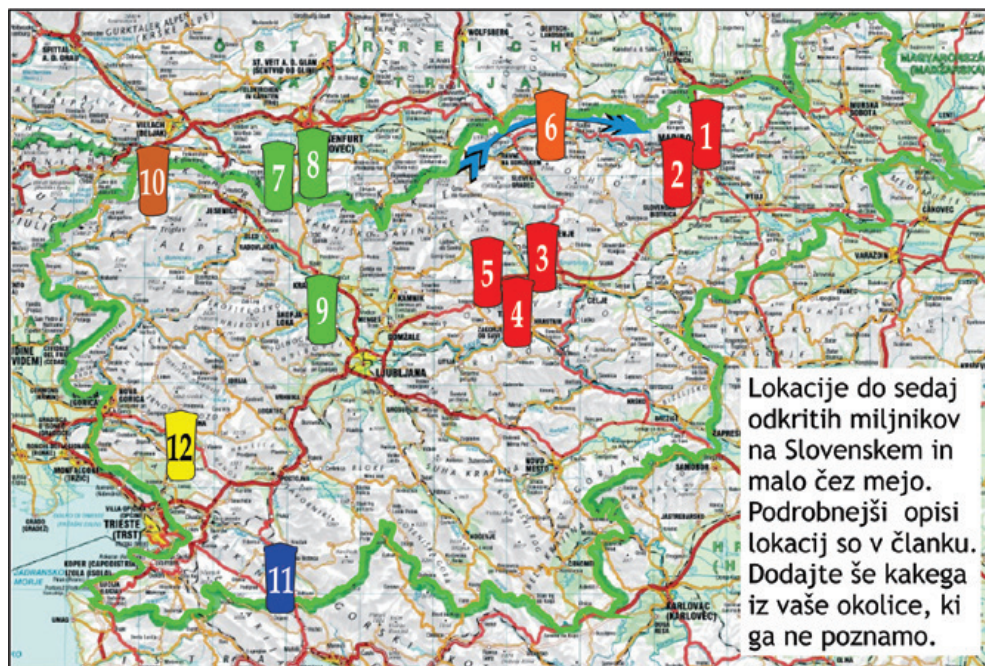
Današnje nahajališče miljnika	Geografska pozicija
1. Poštna pot Dunaj – Trst (rdeče označbe na zemljevidu)	
Uprava PS, Maribor, Slomškov trg 15 (1) <i>(prenešen)</i>	46.558662 15.64454
Grad Betnava, SZ od gradu (2) <i>(verjetno prenešen)</i>	46.529124 15.638623
Šempeter, vhod v rimsko pokopališče (3) <i>(prenešen)</i>	46.255528 15.121619
Grajska vas, klet stavbe (4) <i>(prenešen)</i>	46.245765 15.054703
Kapla (Pondor) na križišču (5)	46.248067 15.001759
2. Poštna pot Celovec – Maribor (oranžna oznaka)	
Muta-Vuzenica, vrt vile (6) <i>(prenešen)</i>	46.599149 15.1633979
3. Poštna pot Celovec – Ljubljana (zelene oznake)	
Čepa - Tscheppa (ob cesti nad sotesko) (7)	46.492720 14.279468
Ljubelj - Loibl (na koroški strani prelaza) (8)	46.442458 14.268288
Jeprca, ob cerkvi pred odcepom Škofja Loka (9)	46.157706 14.395508
4. Poštna pot Beljak – Ljubljana (rjava oznaka)	
Kranjska gora (pred postajo policije) (10)	46.486922 13.778711
5. Poštna pot Postojna – Reka (modra oznaka)	
Pred poslopjem Pošte Jelšane (11) <i>(prenešen)</i>	45.500014 14.272313
6. Poštna pot Razdrto – Gorica (rumena oznaka)	
Vipava, na mostu (12)	45.844292 13.9262895

poti. Približna lokacija je seveda lahko samo pobuda in izhodišče za nedeljski peš izlet in razgovore z domačini ob poti ... Vsi, ki se boste vključili v odkrivanje pozabljenih miljnikov, ste dobrodošli!

Kogar téma zanima, me lahko kontaktira na e-naslov: ipirc711@gmail.

Miljni kamen pred pošto Jelšane (foto: M. Gaberšnik).

Predfilatelistično (15. stol.) pismo iz Kopra v Benetke

Z izrazom predfilatelija označujemo zbiranje poštnih dokumentov v obdobju pred uvedbo poštnih znamk, kot tudi samo raziskovanje in študijo najstarejših pisem.

Razlikujemo dve veliki obdobji predfilatelije. Časovno prvo je tisto obdobje, v katerem še niso uvedli poštnih žigov in so na pismu le ročno napisane oznake, s pomočjo katerih je velikokrat (ne pa vedno) možno določiti pot, po kateri je pismo potovalo, na kateri način je bilo prenešeno, zakaj je potovalo po določeni poti itd.

Časovno drugo pa je obdobje po uvedbi poštnih žigov, v katero spada zbiranje in proučevanje različnih vrst poštnih žigov, ki so se uporabljali v določenem mestu, okraju, deželi, državi, pa tudi v nekem časovnem obdobju, ali ki so služili določeni vrsti poštnih storitev. Pri nas na Slovenskem se na to obdobje osredotoči velika večina tistih, ki se ukvarjajo s predfilatelijo.

Vsi filatelisti vemo, da je bila prva znamka, črni peni, izdana 6. maja 1840 v Angliji, ostale države pa so nato uvedle znamke v različnih obdobjih. To pomeni, da je konec predfilatelije različen za različne države. Za Slovenijo, ki se je v celoti – skupno tudi s slovensko govorečim zamejstvom - nahajala v Avstrijskem cesarstvu, velja za začetek filatelije izid prve avstrijske znamke 1. junija 1850.

Prav tako sta začetek in konec obeh predfilatelističnih obdobij različna na različnih območjih. Konec prvega oziroma začetek drugega obdobja sovpada z uvedbo poštnih žigov. Tudi tu se datumi razlikujejo po državah. Prvi znani pošti žig je bil, podobno kot prva znamka, uveden v Angliji. Gre za znani »Bishop's mark« (sl. 1), ki ga je leta 1661 uvedel angleški glavni poštar

(»Postmaster General«) Henry Bishop [1], da bi bolje urejal poštni promet v Londonu. Žig z mesecem in dnem je dal natisniti na pošiljke, da bi lahko kontroliral delovanje poštarjev, saj so se ljudje velikokrat pritoževali zaradi zakasnelega dostavljanja.

Slika 1. Prvi znani pošti žig »Bishop's mark«.

V Avstriji – in zato tudi pri nas – so poštne žige začeli uporabljati leta 1751. Podobno kot v Angliji najprej v velikih mestih, kjer so bili najprej ustanovljeni poštne uradi. Eden prvih žigov na slovenskem poselitvenem prostoru je bil tisti tržaškega poštnega urada (sl. 2), uveden okoli leta 1752, čeravno je bil poštne urad tam ustanovljen že med leti 1717 in 1723 [2]. Prvi žig na današnjem slovenskem ozemlju pa je bil v Kopru leta 1761 pred tistim v Ljubljani 1784 [3,4]. Tako je tudi konec prvega in začetek drugega obdobja predfilatelije odvisen od posameznega mesta ali kraja.

Slika 2. Eden od prvih žigov na slovenskem poselivnem prostoru.

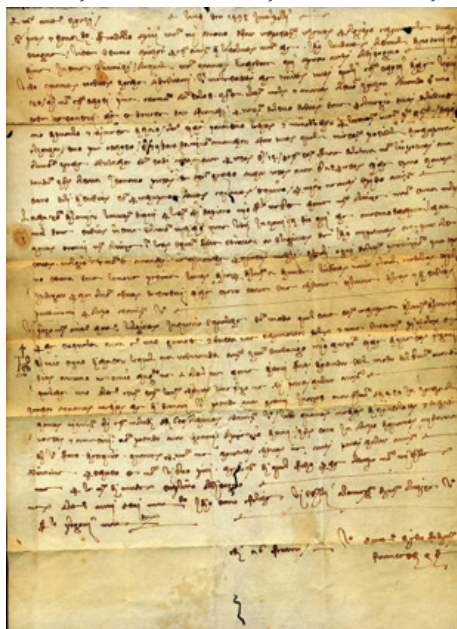
Kaj pa začetek prvega obdobja? Tu nimamo točnega datuma, vendar se konvencionalno to začenja z uvedbo papirja, kot ga še danes poznamo, to je nekje v začetku 12. stoletja. Z uvedbo papirja, ki dovoljuje tudi večkratno prepogibanje, so namreč pisma dobila obliko, ki jo poznamo še danes. Pred tem so bila v antiki in večjem delu srednjega veka pisma napisana na pergament, ki pa je bil debel in se ni dal prepogniti, zato so ga zavili v zavitke in zavezali z vrvico, to pa zapečatili z voskom ali svincem. Ker je bil pergament zelo drag, so ga uporabljale le redke kategorije, kot vladarji, državniki, samostani in univerze ter kak posameznik. Prav zato v predfilatelijo ne štejemo vsega antičnega obdobja, v katerem je vsekakor poštni sistem – od Babiloncev, Egipčanov, Rimljanov itd., pa tudi plemenski s tolkali – vseskozi deloval.

Papirnatost pisma se je takoj razširila med trgovci, obrtniki, advokati, duhovščino in študenti. V tistem obdobju še niso poznali ovojnica, zato so uporabljali za dopisovanje le cele liste papirja. Tu je treba takoj povedati, da je imel »lista« papirja navadno velikost, podobno današnji velikosti A3 papirja, se pravi, da je prepognjen imel štiri strani, na katere se je dalo pisati. »Pol lista« je pomenilo, da je bil cel list prerezan na pol, na eni strani se je napisalo nepredolgo pismo, del »hrbtne« strani pa je po (večkratnem) prepognjenju služil za naslov. Kako so papir zavili, da so potem iz njega dobili obliko pisma, je v svojem članku v NF obširno poročal Giovanni Riggi di Nu-

mana [5]. »Četr lista« pa si dobil iz »pol lista« z dodatnim prerezom in je služil le za krajša sporočila. Naj tu le omenimo, da je pol lista papirja lahko bilo uporabljeno za »odevalo«, to je list, ki je ovijal ali odeval pismo samo in je na njem bil napisan le naslov. V uporabi je bil v obdobju približno med leti 1500 in 1800.

Vprašanje se seveda postavlja, katero je najstarejše poznano pismo, ki je potovalo iz ali v slovensko govoreče ozemlje. V državnih ali pokrajinskih arhivih bi se prav gotovo dalo najti marsikaj, vendar se vprašanje nanaša na celote, ki so iz privatnih arhivov prišle v zasebno last. V tem članku ponudim v obravnavo primerek iz svoje zbirke.

Gre za trgovsko pismo, ki je leta 1493 potovalo iz Kopra (tedanjega Capo d'Istria, oz. Justinopolija) v Benetke (sl. 3 - na naslovnici). Pismo je torej potovalo eno leto po Kolumbovem odkritju Amerike in v letu Friderikove (III. Habsburžan) smrti, ko je prestol prevzel Maksimilijan I., cesar, ki je v naših krajih

Slika 4. Vsebinska stran pisma iz leta 1493.

uvedel poštni sistem.

Pisano je v starih srednjeveških pismenkah, ki so se uporabljale med trgovci (»*scrittura mercantile*«) in ga je zelo težko razbrati, saj je polno okrajšav (sl. 4). Zgleda, da gre za pismo, ki ga je trgovec v Kopru pisal bratu v Benetke in v katerem obravnava prodajo olja in vina. Da razumemo obdobje, ko je pismo nastalo, moramo zelo na kratko obnoviti zgodovino Kopra v tistem obdobju.

V začetku drugega tisočletja je oglejski patriarhat v borbi z Beneško republiko iz političnih in gospodarskih razlogov povzdignil Koper med eno najpomembnejših mest in mu nadel ime »*Caput-Histriae*«. Mesto si je s spretno politiko leta 1186 priborilo status svobodne komune, temelj za njegov hitri vzpon in prevlado na Istrskem polotoku.

V času križarskih vojn je bil severni Jadran že prostor gospodarskega in političnega pohlepa rastoče Beneške republike, ki je postajala vodilna trgovsko-pomorska sila v Sredozemlju. V boju za prevlado so Benetke naprej utrdile trgovske in prijateljske odnose z istrskimi mesti, posebno s Koprom, ki je tako postajal čedalje bolj odvisen od Benetk.

Leta 1279 je moral Koper kloniti pred beneško vojaško premočjo. Po tem letu in po ponesrečenem uporu Kopra leta 1348 je do konca 18. stoletja zgodovina

Kopra potekala v okviru Beneške republike.

Do začetka 15. stol. je Koper preživel zelo težke čase, saj je bilo konec njegove mestne avtonomije. Leta 1380 so ga v vojni s »Čožoti« povsem oropali Genovežani, pridružile so se še lakote in epidemije kuge. Šele v začetku 15. stol. se je stanje izboljšalo s prihodom številnih florentinski obrtnikov, trgovcev in bankirjev in z ustanovitvijo menjalnic, bank in obrtnih delavnic. Postopno so jim kot bankirji sledili predvsem Židje, v mestno obrobje pa se je naseljevalo čedalje več Slovencev, ki so se ukvarjali s solinarstvom, ribištvom in kmetijstvom.

Odločilni preobrat je v Istri nastopil po letu 1420, ko je bila na vsem njenem ozemlju dokončno izrinjena posvetna oblast oglejskih patriarhov in so se Benetke na vsem ozemlju lotile enotnega upravnega in sodnega sistema.

V novem upravnem, političnem in sodnem sistemu je Koper dobival čedalje pomembnejšo vlogo in uspešno tekmoval, zlasti po beneški zmagi leta 1463, s Trstom, ki je od leta 1382 bil pod Habsburžani. Imel je vrsto ugodnosti v strateškem pogledu, kajti lega na otoku in obzidni pas sta ga varovala na vse strani (sl. 5).

Koper je tako za daljši čas postal najpomembnejša postojanka za trgovino s

Slika 5. Pogled na mesto Koper v petnajstem stoletju.

širšim zaledjem. Ukvarjal se je zlasti z vinogradniško, oljarsko in sadjarsko trgovino, pa tudi ribištvo in solinarstvo sta postopoma pridobivala na veljavi. V zaledje, predvsem na Kranjsko, je odhajalo vino z ribami, oljem in soljo, iz notranjosti pa so kranjski tovarniki prinašali žito, meso, sir, les, platno, železo in drugo blago.

Dobičkonosna trgovina je mesto v 16. stoletju povzdignila v najbolj bogato in gosto naseljeno območje v Istri, saj je pred veliko kugo leta 1554 štelo kar 9-10 tisoč prebivalcev. V beneških dokumentih tistega časa je napisano: »Civitas Iustinopolis est principale membrum quod habemus in Istra« (Mesto Koper je najpomembnejši kraj, ki imamo v Istri). Benetke so torej za protitež svojemu gospodarskemu monopolu Kopru dajale občutek veljave in ugleda: tako kot v sami beneški prestolnici, so tudi v Kopru prirejali viteške tekme, turnirje, regate, karnevale in sejme. Prve sejme na »Campo Marzio« mestni statuti omenjajo že leta 1493, prav v letu našega pisma!

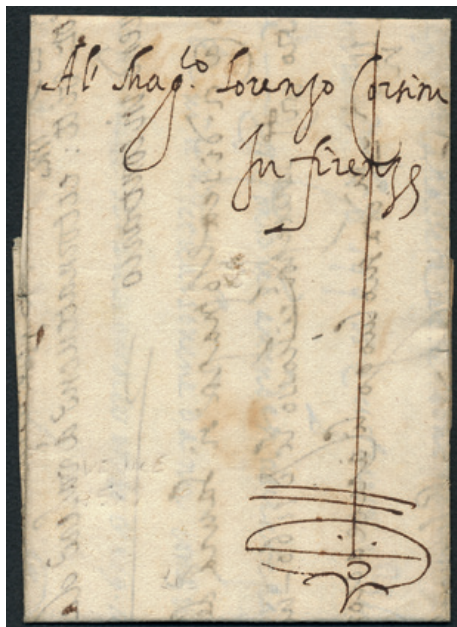
Kako pa je pismo potovalo in kako je na splošno deloval tedanji poštni sistem? Obnovimo na kratko, kako se je v začetku razvila beneška pošta [7].

V 13. stol. so se sli, ki so prenašali sporočila, začeli zbirati v društva (»Compagnie« ali »Scholae«) s posebnimi statuti in ceniki. Med prvimi so bili »Corrieri Padovani« (1158), ki so se kasneje združili v »Compagnia dei corrieri Bergamaschi«. Leta 1282 je Veliki svet Beneške republike določil »supracurores« za uradno korespondenco, januarja 1305 pa je skrb in nadzorstvo nad Pošto in slemi dodelil »Provveditori di Comun«. To je bil začetek »Compagnia dei Corrieri della Serenissima«, ki so pričeli z organiziranim prenosom pošte iz Benetk do Rima.

Leta 1440 so v Benetke prispeli sli ko-

njeniki iz Bergama in ustanovili »Compagnia dei Corrieri«, ki jo je tvorilo 32 članov. Vsak je skrbel za poštni promet iz enega od beneških mest, vključno s pripadajočim ozemljem, in Benetkami. Njihova posebnost je bila tudi pot do Rima. 10. maja 1489 je bila ustanovljena »Compagnia dei Corrieri Veneti«, zveza 32 slov, ki so upravljali povezave s tujino (n.pr. Rim, Milano, Lyon...).

Od 14. do 16. stol. so se trgovci večkrat »podpisali« na zunanjo stran ali odevalo pisma s posebnim znakom (»trgovska ali merkantilna oznaka«). Vsak trgovec je imel svojega, tako se je takoj razpoznalo, od koga pismo prihaja (sl. 6). Naše pismo nima razen naslova nobenih oznak in je zelo težko razbrati, kako je potovalo.

Slika 6. Pismo poslano 26. avgusta 1509 iz Benetk v Firence s trgovsko (»merkantilno«) oznako [4].

Vsekakor se je večina trgovinske izmenjave med istrskimi mesti, Benetkami in drugimi beneškimi ozemlji (npr. Albanijo, Krfom, Dalmacijo, Furlanijo)

odvijala po morju, saj je bil to najcenejši, najhitrejši in hkrati najvarnejši način prevoza. Po kopnem bi bilo treba tudi preko habsburškega Trsta (sl. 7). Ladje so bile najprikladnejše za potniški promet, predvsem med Benetkami in obalnimi mesti v provincah, ter za prevoz žita, soli, vina, olja in drugih pomembnih življenjskih potrebščin.

Kot trgovske ladje in ladje za lokalne prevoze se pojavljajo marsiljane, brace-re, trabakole, tartane, petači, gripri, peote, bragoci, leuti, burkli in peligi, kot vojaške ladje pa galeje, galeote in fuste [9]. Z bracerami so vozili manjše tovore in potnike med istrskimi obalnimi mesti in celo v Benetke. Z marsiljanami pa so vozili sol iz Pirana in Kopra v Benetke, žito pa iz beneškega področja v Koper in Piran. Manj verjetno je, da je pismo potovalo z galejo, ki je bila v Istri najpogostejše uporabljena vojaška ladja. Večina teh je bila zasidrana ali je delovala na področju Kopra. Zaradi varovanja meje s cesarstvom ter koprskih in piranskih solin sta bili v Kopru vedno zasidrani dve galeji, občasno pa celo tri [9].

Najverjetneje je torej naše pismo potovalo iz Kopra v Benetke s trgovsko ladjo (marsiljano) skupno s prevozom blaga in bilo izročeno ladijskemu poveljniku, ki je pismo v Benetkah nato osebno predal.

Peter Suhadolc
suhadolcpeter@gmail.com

Slika 7. Del zemljevida Orteliusa iz leta 1573 [8].

Literatura

- [1] Allan Oliver, Bishop Marks. http://www.philatelicsannex.org/reference/bishop_marks_updated.pdf (zadnji ogled 7. januarja 2016).
- [2] Storie di posta: Trieste 1719-1918 (2012). Circolo numismatico triestino, Comune di Trieste, poste italiane, Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia. Uredila: C. Simon, tisk Centralgrafica snc, Dolina, Trst, 75 strani.
- [3] Veselko Guštin (2015). Prvi poštni žigi na Slovenskem. Nova filatelija, 3-4/2015, 11-13.
- [4] Peter Suhadolc, osebna zbirka.
- [5] Giovanni Riggi di Numana (2005). Zgodovina pisemske ovojnice, Nova filatelija, 4-2005, 34-43.
- [6] Spletna stran Mestne občine Koper: <http://www.koper.si> (zadnji ogled 26. januarja 2016).
- [7] Paolo Vollmeier, 2003. Repubblica di Venezia. Catalogo documentato e storia postale, 640 strani, ISBN: 8890049383.
- [8] Ortelius, 1573. Goritiae, Karstii, Chaczeolae, Carniolae, Histriae, et Windorum Marchae description. Antwerpen.
- [9] Flavio Bonin, 2009. Tipologija ladij in ladijskega tovora na SZ obali istrskega polotoka med 16. in 18. stoletjem. Izvestja pomorskega muzeja Piran. ISBN 978-961-91279-9-5.

Barva poštnih žigov

Odtise poštnih žigov najdemo v različnih barvah. Ker so o tem različne razlage, sem poskusil raziskati, kaj pravijo o tem poštna pravila.

Mueller v prispevku Barve žigov [1] ugotavlja, da v začetku predfilatelističnega obdobja ni bilo o uporabi barv za poštne žigov nobenih določil. Za prve žige je bila uporabljena črna tiskarska barva, toda že nekaj let pozneje so na nekaterih poštah ob njej uporabljali tudi rdečo barvo. Črna barva je ostala v večini. Ker pa je na nekaterih poštah zmanjkalo črne tiskarske barve, so jo nadomestili s črnim črnilom za pisanje. Odtisi, narejeni s črnilom, so večkrat bolj ali manj nejasni, razmazani in namesto črni so sivkasti ali rjavkasti. To velja za obdobje do 1790, vendar tudi v času do 1818 ni bilo dosti drugače. Na poštah, ki so spadale pod Ilirske province, je na splošno veljalo, da so bili odtisi v črni barvi uporabljani za neplačana pisma in rdeči odtisi za pisma z vnaprej plačano poštnino. To določilo je avstrijska poštna administracija delno obdržala po vrnitvi izgubljenih provinc. Novi poštni predpis, ki je bil vpeljan 1. junija 1817, je odredil velikim poštam uporabo črne barve za žige na neplačanih pismih in rdeče na pismih z vnaprej plačano poštnino. Drugim poštam je bilo dopuščeno, da uporabljajo za poštne žige kakršnokoli barvo želijo. Ta svoboda pri izbiri barve je bila omejena šele leta 1839, ko je bila velikim poštam prepovedana uporaba rdeče barve za pisma z vnaprej plačano poštnino, na manjših poštah pa je bila rdeča barva za žige popolnoma prepovedana. Toda ta določila so zelo slabo spoštovali. Nekaj velikih pošt je sicer upoštevalo določila, toda večina pošt je uporabljala v glavnem črno, včasih pa tudi rdečo barvo za poštne žige brez kakršnegakoli sistema.

Čeprav pojem velikosti pošt ni nikjer definiran, lahko štejemo pošto Maribor med večje. Po predpisu iz leta 1817 bi žig na pismu iz leta 1827 moral bit rdeč, pa očitno ni.

Žig na pismu iz leta 1830 bi naj bil črn, saj poštnina ni vnaprej plačana, pa je rdeč.

Žig na pismu iz leta 1834 je skladno s pravilnikom iz leta 1817 črne barve.

Žig na pismu iz leta 1830 je skladno s predpisom rdeče barve, saj je bil poštnina plačana vnaprej.

Po odloku iz leta 1839 je bila rdeča barva za žige na manjših poštah povsem prepovedana, na večjih pa z njo niso smeli več žigosati pisem z vnaprej plačano poštnino. Kot vidimo na pismu iz leta 1848, se tega na mariborski pošti niso držali.

Po letu 1818 se poleg črne in rdeče barve pojavljajo odtisi poštnih žigov tudi v modri in zeleni barvi, posebej v zadnjih desetih letih predfilatelističnega obdobja. Občasno se pojavljajo tudi različni odtenki vijolične in celo rume-ne barve, ki pa so izjeme. Bolj pogosta je še vedno uporaba črnila za pisanje namesto tiskarske barve in to ne samo v črni, ampak tudi v rdeči in modri barvi z enakimi karakteristikami kot prej: blede in razmazani odtisi v sivkasti ali rjavkasti barvi namesto črne. Zelenkasto črna barva pa je rezultat spremenjene črne tiskarske barve zaradi razgradnje oljne komponente.

V različnih barvah so poleg odtisov rednih žigov tudi dodatni žigi, ki so označevali vnaprej plačano poštnino (FRANCO), priporočeno pošiljko (RECOMMENDATION) in druge oznake posebnega rokovanja s pošiljko. Posebej prva dva bi naj večkrat odtisnili v rdeči barvi, da bi bila bolj očitna.

Klein [2] piše, da do leta 1850 avstrijska poštna uprava ni dajala nobenih navodil o barvah, ki so jih za odtise poštnih žigov uporabljale posamezne pošte, zato je obdobje pred uporabo poštnih znamk polno žigov različnih barv. Uvedba poštnih znamk pa je zahtevala netopno barvo za poštno žige, da bi tako preprečili ponovno uporabo že uporabljenih znamk.

Avgusta 1850, hitro po uvedbi poštnih znamk v avstrijskem cesarstvu, je bila posebej pripravljena tiskarska črna barva razglašena za uradno barvo za žige za razvrednotenje poštnih znamk z zagroženo kaznijo za opustitev uporabe predpisane barve. Leta 1854 je kemik Friedrich Dinkler pripravil črno barvo za žige, s katero bi preprečili zlorabe, toda pošte so bile sprva o tem samo

obveščene. Šele leta 1873 je bila izdana odredba, ki je predpisovala splošno uporabo Dinklejeve barve. Kljub temu je mnogo pošt še naprej uporabljalo svoje barve, dokler ni Ministrstvo za trgovino januarja 1882 s predpisom zagrozilo s kaznijo tistim, ki ne bodo upoštevali odredbe. Kljub temu je moč najti na znamkah, ki so izšle leta 1883 in 1890, še precej modrih in vijoličnih odtisov poštних žigov, redkejši so zeleni in rdeči. Rjava barva odtisov poštних žigov bi naj nastala kot rezultat razgradnje črne barve.

Drugi določil o uporabi barve za poštne žige do razpada Avstro-ogrske monarhije nisem našel.

Pravilniki o poštni službi iz leta 1928 [3] omenja Okrožnico XXXIV/25, D. št. 34.208/IV-1925, ministrski odlok št. 50.862 od 3. septembra 1925 z naslovom Kako in s kakšno barvo se morajo žigosati poštne znamke, iz katere pa ne izvemo nič o odtenku te barve; zapisano je le, da lahko za žigosanje uporabljajo na poštah samo barvo, ki jo dobijo od ekonomata poštne direkcije. Predvidimo lahko, da gre za črno barvo.

V isti knjigi najdemo v poglavju Važnejše razlike med določili tuzemskega in inozemskega poštne pravilnika podatek, da se v nekaterih državah vrši frankiranje tako, da se »pritisne v zgornjem desnem voglu označba frankiranja s strojem, in sicer z živo rdečo barvo«. Očitno je govora o poštinskem (frankirnem oziroma frankiralnem, kot so jih takrat imenovali) stroju, ki pa jih zgleda takrat v kraljevini še niso poznali. Kot poznamo iz primerov, je bila rdeča barva tudi pozneje rezervirana za odtise poštinskih strojev. Pri nas jo uporabljamo za poštinske stroje še danes, marsikje v svetu pa jo je zamenjala modra barva.

Pravilnik o poštних žigih [4], ki ga je

predpisal minister za notranje zadeve v soglasju z ministrom za pošto 14. oktobra 1947, nikjer ne omenja kakšna barva se naj, ali se sme uporabljati za žigosanje.

Pravilnik o poštних žigih Pošte Slovenije [5] določa, da se za žigosanje poštних pošiljk in drugo uporabo rednih in priložnostnih poštних žigov uporablja izključno črna barva.

Bojan Bračič

1 Edwin Mueller's Handbook of the Pre-stamps Postmarks of Austria, New York, 1960

2 Wilhelm Klein, Die regulären Poststempel der stabilen Ortpostämter in der österreichischen Reichshälfte, Dunaj, 1967.

3 Anton Wolf, Pravilniki in navodila za izvrševanje poštne službe v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, Ljubljana, 1928

4 Pravilnik o poštних žigih, Uradni list FLRJ, št. 90/1947.

5 Poštni žigi, I. Navodilo za uporabo in vzdrževanje poštних žigov

COLLECTA®

10. MEDNARODNI SEJEM ZBIRATELJSTVA

24.–26. marec 2016

Gospodarsko razstavišče, Ljubljana, Slovenija
četrtek 12.00–18.00, petek 9.00–18.00, sobota 9.00–18.00

**PRIJAVE
ZBIRAMO NA:**
info@collecta.si
01 300 32 03

NA 10. COLLECTI NE SPREGLEJTE!

- Tematska razstava »ČAS«.
- Cenitve in odkup zbirk in zbirateljskih predmetov.
- Vlaganje v plemenite kovine in surovine.

Utrinki preteklih Collect:

Zanimivi zbirateljski predmeti.

Več kot 150 zbirateljev in trgovcev iz 16 držav v letu 2015.

Zanimive razstave ter ustvarjalne in poučne delavnice za otroke.

Predavanja, okrogle mize in dražbe.

Tematska razstava pritegne veliko radovednih pogledov.

Uporabni pripomočki za zbiratelje.

Na Collecti lahko kupite in izmenjate:

KOVANCE IN BANKOVCE, RAZGLIEDNICE, ZNAMKE, MINERALE, FOSILE, DRAGULJE, NAKIT, ANTIKVITETE, TELEFONSKE KARTICE, GRAMOFONSKE PLOŠČE IN ZGOŠČENKE, FIGURICE (KINDER, PEZ, LEGO), STRIPE, MILITARIJO, STARE KNJIGE IN TISKE, PLEMENITE KOVINE, MATERIAL ZA ZBIRATELJE (POVEČEVALNA STEKLA, ALBUMI IDR.).

Izgubljeni poštni žig Ljubljanske pokrajine – svetovna redkost

Prvi resni članki o žigih na slovenskem zasedem ozemlju med 1941 in 1945 so se pojavili v hrvaški reviji Filatelista v letih 1965 in 1966. Objavljal jih je v glavnem Julij Majer iz Vevč pri Ljubljani in sicer serijo člankov o nemški zasedbi Slovenije, to je Štajerske in Gorenjske. To je bil začetek, pozneje se je v Avstriji pojavilo še več prispevkov na to temo.

Pomebno je omeniti, da se je leta 1969 začelo objavljati člankov o poštinih žigih Ljubljanske pokrajine. Pisal jih je Milan Govekar, poznan filatelista iz Ljubljane. Gradivo je temeljilo na študijskem delu Julija Majerja, ki je o tem pisal v slovenski reviji Nova filatelija. Obdelal je 103 žige slovenskih mest, ki so bila pod italijansko zasedbo do 1943, pozneje pa pod nemško.

V članku Milana Govekarja lahko preberemo tudi o izgubljenih žigih. Piše namreč, da sta bila izdelana dva enokrožna žiga. Prvi, s premerom 32 mm, je bil narejen 3. 7. 1941, drugi, s premerom 34 mm, pa naj bi bil narejen 22. 9. 1941. Oba sta imela št. 1 in napis: DIR. PROV. POSTE T. E T. / LUBIANA 1 / POKR. POŠTNO. B. IN T. RAVNAT. LJUBLJANA z datumom (in fašistično letnico).

Govekar piše, da sta bila oba žiga narejena za upravne zadeve Pokrajinskega poštnega, telegrafskega (brzozavnega) in telefonskega ravnateljstva. Piše tudi, da jih ni videl v nobeni zbirki in tudi, da ni poznan njihov odtis. Vemo

samo, da je žig ekonomat poslal navedenemu naslovu.

Govekar se sprašuje, ali sta bila oba žiga sploh v uporabi? V prispevku prvič objavljamo dvojnik ovojnice in žiga. Žig je premera 34 mm, kar seveda tudi ustreza zapisu. Pismo je bilo 20. 2. 1943 poslano iz Ljubljane na poštni urad Mokronog. Na ovojnici je poleg tega enkratnega primerka še žig LJUBLJANA 1. Na ovojnici je še nalepka A(ssicurata/zavarovana) Ragioneria Prov. P.T.T. LUBIANA in zgoraj še ena rdeča štampiljka: ASSICURATA LIRE CENTO / zavarovana (za) 100 lir.

Ta ovojnica je izzvala pravo vznemirjenje med filatelisti, ki zbirajo žige Ljubljanske pokrajine. Niso mogli verjeti, da tak žig sploh obstaja. Kaj pa cena? Zagotovo je taka telegramska ovojnica z omenjenim žigom kar nekaj vredna.

Prispevek je bil objavljen tudi v Fila Hobby, M&M 2/12.

Slobodan Sokolović
Prevedel Veselko Guštin.

Priručnik Senta 1944, prva jugoslovanska lokalna izdaja

FD Ljubljana je v majhni nakladi (samo 50 izvodov) izdala priručnik avtorjev Aleša Marinška in Vida Žiberne z naslovom *SENTA 1944 PRVA JUGOSLOVANSKA LOKALNA PROVIZORIČNA IZDAJA*. Knjiga na skoraj 60 straneh formata A4 opisuje to do sedaj šibko raziskano izdajo.

Prispevek prinaša kar nekaj novosti, ki do sedaj še niso bile objavljene ne v domači ne v svetovni filatelistični literaturi. Avtorja analizirata pretisk znamk Senta, ki so ga izvedli večfazno. Analiza pretiskov je pokazala, da sta obstajala dva različna sloga z napisi in en slog z zvezdami.

Naredila sta tudi primerjavo naklad in kataloških vrednosti med različnimi katalogi ter vse opisane predmete, vključno s posebnostmi in poslanimi pošiljkami, ovrednotila v skladu s povprečnimi doseženimi cenami na dražbah, kar naj bi morebitnemu interesentu omogočilo realen uvid v tržno oz. neto nakupno ali neto prodajno ceno teh predmetov.

Zelo podrobno sta opisala tipične in naključne posebnosti izdaje za Sento in dodala tudi razširjeno analizo pošne uporabe izdaje za Sento z analizo žigov in natančen opis spominskih kartonov.

Posebno poglavje in veliko pozornosti sta namenila ponaredkom. Do sedaj so bili v literaturi (Veličkovič, Šafar) znani trije tipi ponaredkov. Nabor sta razširila na 6 različnih vrst ponaredkov. Poleg ponaredkov samih znamk (pretiskov) sva se lotila tudi ponaredkov žigov, celin in spominskih listov. Avtorja menita, da je potrebno čim prej objaviti nove izsledke o ponaredkih, saj zbiratelji plačujejo velike vsote za kose papirja brez vrednosti.

Pri analizi signirnih žigov, atestov in podpisov atestatorjev, ki so overo-

vljali izdajo za Sento, česar do sedaj še ni bilo v literaturi, sta opisala tudi različne nevarnosti nakupa ponarejenih znamk, spominskih listov in poslanih pošiljk. Gre za ponarejene signirne žige, podpise in morebitno pomanjkljivo znanje atestatorjev. Poleg tega sta objavila do sedaj v filatelistični literaturi neobjavljene dokumente, vezane na izdajo Sente.

Cena knjige je 20 evrov (brez poštnine). Lahko jo kupite neposredno na nedeljskih srečanjih FD Ljubljana, v prostorih Šahovske zveze, na Bravničarjev ulici ali naročite na e-naslovu: vid.zibera@gmail.com, kjer lahko dobite tudi dodatne informacije.

Bojan Kranjc

Detalj naslovnice priručnika.

Nova pridobitev knjižnice dr. Antona Lavriča – Splošni leksikon avstrijskih dežel iz leta 1906 – in druge novosti knjižnici

Popolni naziv knjige je Splošni leksikon v državi zastopanih kraljevin in dežel in kneževine Liechtenstein. Izdalo jo je ministrstvo za trgovino na Dunaju leta 1906. Gre za topografski priročnik, ki je zaokrožena celota večih predhodnikov (prvi je bil Topografski poštni leksikon vseh krajev v cesarsko kraljevih dednih deželah (Dunaj 1798 do 1828, 25 zvezkov), pripravljen z namenom pomagati najti vsak kraj v širni monarhiji in ga pravilno nasloviti.

Navedenih je približno 105.000 krajev z več kot 137.000 gesli. Pisanje krajevnih imen je skladno z zadnjim popisom prebivalstva usklajeno z narodnostno sestavo. Pri vsakem kraju je navedena dežela, politično (BH) in sodno (BG) okrožje, občina (OG) in pristojna pošta (P). Leksikon obravnava Cisleitanijo, to je avstrijski del monarhije.

Knjigo je mogoče brati in preverjati podatke le v knjižnici, ker je podobno kot priročnik Viktorja Zupančiča (Victor Suppantschitsch) arhivska, obsežna in ne prenese pretiranega prekladanja.

Zato vsi dobrodošli v knjižnici. Priložena slika ilustrira način prikaza posameznih krajev.

Filatelistična knjižnica dr. Antona Lavriča, ki deluje v prostorih FZS na Čopovi 11, 3. nadstropje dvoriščne stavbe v Ljubljani, ima v svojem sestavu 334 knjižnih naslovov (katalogi, priročniki, študije, pregledi, poštno zgodovinski prikazi in drugo), poleg tega pa tudi domačo in tujo filatelistično periodiko, kopije zbirk, kataloge filatelističnih razstav in drugo.

V lanskem letu smo pridobili 21 knjižnih izdaj, od tega smo jih pet kupili, ena knjiga je izšla v naši založbi, ostale pa so, kot je običajno, donacija prijateljev knjižnice dr. A. Lavriča. Odločitev za nakup je praviloma vezana na pomembnost knjižne izdaje za naše območje.

O novostih v knjižnici redno poročamo v Novi filateliji. Pregled vsega sestava knjižnice je na spletni strani www.fzs.si/knjižnica.

Izposoja knjig narašča. V letu 2014 je bilo štirinajst izposoj, v letu 2015 jih je bilo 42 in v letu 2016 že 2. Ker obisk knjižnice ni tako reden, da bi knjižničarja (I. Pirc ali v. Guštin) tam dežurala, se termin za izposajo predhodno dogovori z njima.

Igor Pirc

Avtor-ji	Naslov	leto izdaje	jezik
Marinšek A., Žiberna V.	Senta 1944 Prva jugoslovanska lokalna provizorična izdaja	2015	Slovenski
Novaković Damir	Stamps and Postal History of Trieste, Pola, Fiume, Istria and Slovnee Litoral, YMA 1945-1947	2009	Angleški
K.K. Handelsministerium	Allgemeines Postlexikon der im Reichsrate vertret. Königreiche und Länder und des F. Liechtestein	1906	Nemški
Gardiner Stewart	The Caledonian Philatelic Society, A Century of Scottish Philately	2005	Angleški

- Kronhof**, Kä, BH Hermagor, BG Kötschach, OG Würmlach, P Dellach im Ober Gailthale.
- Kronhof**, NÖ, BH u. BG Melk, OG Mauer, P Loosdorf, Bez. Melk.
- Kronlach**, OÖ, BH Ried, BG Haag, OG Haag, P Haag in Ober Oesterreich.
- Kronlach**, OÖ, BH Wels, BG Grieskirchen, OG Pötting, P Neumarkt bei Grieskirchen.
- Kronleiten**, OÖ, BH u. BG Braunau am Inn, OG Schwand, P Schwand bei Braunau am Inn.
- Kronleithen**, OÖ, BH Ried, BG Haag, OG Gaspoltshofen, P Gaspoltshofen.
- Kronmetz** (*Mezocorona*), Tir, P Mezocorona.
- Kronnaberg**, Stm, BH Radkersburg, BG Mureck, OG Kronnersdorf, P Straden.
- Kronnersdorf**, Stm, BH Radkersburg, BG Mureck, OG Kronnersdorf, P Straden.
- Kronovo, Dolenje** (*Unter Kronau*), Kr, P St. Margarethen in Krain.
- Kronovo, Gorenje** (*Ober Kronau*), Kr, P St. Peter bei Rudolfswerth.
- Kronprinz Rudolfschacht**, Bhm, BH u. BG Dux, OG Ladowitz, P Ladowitz.
- Kronsbühl**, Tir, BH u. BG Meran, OG Tirol, P Meran.
- Kronschlag**, OÖ, BH Schärding, BG Engelszell, OG Engelhartzell, P Engelhartzell.
- Kronsdorf**, Schl, BH u. BG Jägerndorf, OG Kronsdorf, P Kronsdorf.
- Kronsegg**, NÖ, BH Krems, BG Langenlois, OG Schiltern, P Schiltern bei Langenlois.
- Kronstadt** (*Kunitat*), Bhm, BH Senftenberg, BG Rokitznitz, OG Kronstadt, P Kronstadt in Böhmen.
- Kronstein**, NÖ, BH Hietzing u. Tulln, BG Neu Lengbach u. Tulln, OG Johannesberg u. Rappoltenkirchen, P Sieghartskirchen.
- Kronstorf**, OÖ, BH Linz, BG Enns, OG Kronstorf, P Kronstorf in Ober Oesterreich.
- Kronstorfberg**, OÖ, BH Linz, BG Enns, OG Kronstorf, P Kronstorf in Ober Oesterreich.
- Kropa** (*Kropp*), Kr, P Kropp.
- Kropa** (*Kropp*), Stm, P Oberburg.
- Kropačova Vrutiče** (*Wrutitz Kropačow*), Bhm, P Wrutitz Kropačow.
- Kropačow, Wrutitz**, Bhm, P Wrutitz Kropačow.
- Kropfberg**, Stm, BH u. BG Feldbach, OG Lembach, P Riegersburg in Steiermark.
- Kropfetschlag**, Bhm, BH u. BG Kaplitz, OG Kodetschlag, P Ober Haid.
- Kropfing**, OÖ, BH Wels, BG Lambach, OG Edt, P Lambach.
- Kropfleiten**, OÖ, BH Wels, BG Waizenkirchen, OG St. Agatha u. Waizenkirchen, P St. Agatha.
- Kropfling**, OÖ, BH Vöcklabruck, BG Frankenmarkt, OG Pfaffing, P Vöcklamarkt.
- Kropfling**, OÖ, BH Vöcklabruck, BG Schwanenstadt, OG Ottmang, P Manning.
- Kropfrad**, Tir, BH Kitzbühel, BG Hopfgarten, OG Hopfgarten Land, P Hopfgarten.
- Kropfsberg**, Tir, BH Kufstein, BG Rattenberg, OG Reith, P Brixlegg.
- Kropfschlag**, Bhm, BH Kaplitz, BG Gratzen, OG Kropfschlag, P Gratzen.
- Kropfsdorf**, NÖ, BH Lilienfeld, BG Hainfeld, OG St. Veit a. d. Gölsen, P St. Veit a. d. Gölsen.
- Kropfsdorf**, NÖ, BH u. BG St. Pölten, OG Michelbach, P Michelbach.
- Kropielniki** (*Kropylnyky*), Gal, BH u. BG Rudki, OG u. GG Kropielniki, P Laszki Zawiazane.
- Kropinjak** (*Cropignaco*), Kstl, P Pingente.
- Kropitz**, Bhm, BH u. BG Eger, OG Ober Lohma, P Franzensbad.
- Kropiwiszczce** (*Kropywyszczce*), Gal, BH u. BG Kolomea, OG Kornicz, P Korolówka bei Kolomea.
- Kropiwki** (*Kropywky*), Gal, BH u. BG Podhajec, OG Wierzbów, P Podhajec.
- Kropiwna** (*Kropywna*), Gal, BH u. BG Zloczow, GG Kropiwna, P Gologóry.
- Kropiwnik** (*Kropywnyky*), Gal, BH u. BG Dobruża, u. GG Kropiwnik, P Dobromil.
- Kropiwnik** (*Kropywnyky*), Gal, BH u. BG Drahobyecz, P Wygoda.
- Kropiwnik** (*Kropywnyky*), Gal, BH u. BG Kaban, GG Kropiwnik, P Holyń.
- Kropiwnik Nowy** (*Kropywnyky Nowy*), G Drahobyecz, BG Podbuż, OG u. GG Kropiwnik, P Schodnica.
- Kropiwnik Stary** (*Kropywnyky Stary*), G Drahobyecz, BG Podbuż, OG u. GG Kropiwnik, P Schodnica.
- Kropp** (*Kropa*), Kr, BH u. BG Radmannsdorf, OG P Kropp.
- Kropp** (*Kropa*), Stm, BH Cilli, BG Oberburg, P Wotschna, P Oberburg.
- Kropsdorf**, Bhm, BH Kaplitz, BG Hohenfurt, P Wieleš, P Malsching.
- Kropy**, Gal, BH u. BG Żółkiew, OG Załuski, P Żółkiew.
- Kropylnyky** (*Kropielniki*), Gal, P Laszki Zawiazane.
- Kropywka** (*Kropiwki*), Gal, P Podhajec.
- Kropywna** (*Kropywna*), Gal, P Gologóry.
- Kropywnyky** s. Kropiwnik.
- Kropywnyky Nowy** (*Kropielnik Nowy*), Gal, P Schodnica.
- Kropywnyky Stary** (*Kropielnik Stary*), Gal, P Schodnica.
- Kropywyszczce** (*Kropiwiszczce*), Gal, P Korolówka bei Kolomea.
- Kros**, Dim, BH u. BG Cattaro, OG Cattaro, P Teodora.
- Kroschau** (*Chróstany*), Bhm, BH u. BG Rakonitz, P Herrndorf bei Rakonitz.
- Krosčienko** (*Korostno*), Gal, BH u. BG Dobruża, GG Krosčienko, P Krosčienko bei Chyrów.
- Krosčienko** (*Korostenko*), Gal, BH Neumarkt, P Krosčienko, OG u. GG Krosčienko, P Krosčienko Dunajec.
- Krosčienko Niżne**, Gal, BH u. BG Krosno, P Krosčienko Niżne, P Krosno.
- Krosčienko Wyżne**, Gal, BH u. BG Krosno, OG Krosčienko Wyżne, P Krosno.
- Krose** (*Kraschach*), Kä, P Hermagor.
- Krosiče** (*Graschitz*), Kä, P Förderlach.
- Krosienko** (*Korosno*), Gal, BH u. BG Przemyslan, u. GG Krosienko, P Przemysłany.
- Krosli Vrh**, Stm, BH Pettau, BG Rohitz, P Kotschitz, P Schiltern in Steiermark.
- Krosłjef Hrib**, Kr, BH Laibach, BG Oberlaibach, P Oberlaibach.
- Krosna**, Gal, BH u. BG Limanowa, OG Krosna, P Krosna.
- Krosnica**, Gal, BH Neumarkt, BG Krosčienko, OG Krosnica, P Czorsztyn.
- Krosno** (*Korosno*), Gal, BH u. BG Krosno, OG Krosno, P Krosno.
- Krosse, Gross**, Schl, P Weidenau.
- Krosse, Klein**, Schl, P Weidenau.
- Krosse, Voigts**, Schl, P Weidenau.
- Krotci** (*Krotzi*), Kr, P Weinitz.
- Krotčjov** (*Krotčjow*), Bhm, P Tučap in Böhmen.
- Krotčjov** (*Krotiz*), Bhm, P Drosau.
- Krotčjov** (*Krotčjow*), Bhm, BH Tabor, BG Sobotka, OG Dworetz u. Zwěrotitz, P Tučap in Böhmen.
- Krotendorf** (*Krotna Vas*), Kä, BH u. BG Klattau, OG Viktring, P Vietring.
- Krotendorf** (*Mrkovje*), Kä, BH u. BG Völkern, P Griffen, P Griffen.
- Krotendorf** (*Chařová; Charsawa*), Schl, BH u. BG Jägerndorf, P Jägerndorf 2.
- Krotiw** (*Krotčjov*), Bhm, BH Klattau, BG Neumarkt, P Drosau.

Filatelistična razstava o Planici

Ideja o filatelistični zbirki, ki bi predstavila Planico, se je pri filatelistu Tonetu Petku, avtorju številnih tematskih filatelističnih razstav, porodila že pred leti. Spomladi leta 2013 je poklical g. Jelka Grosa in mu predstavil zamisel o postavitvi razstave tematskih znamk na témo smučarski skoki. Imel je nekaj pogovorov z njim in njegovimi sodelavci. V nadaljevanju je idejo predstavil še Pošti Slovenije in FZS. Tako se je kmalu oblikovala delovna skupina, ki so jo sestavljali: Darko Lončarič (Pošta Slovenije), Jelko Gros s sodelavci, Peter Suhadolc, Igor Pirc in Veni Ferant (vsi FZS) ter idejni vodja Tone Petek, sicer član Filatelističnega in numizmatičnega kluba Celje.

Delovna skupina »Planica«: Veni Ferant, Igor Pirc, Peter Suhadolc, Jelko Gros in Tone Petek. Manjka predstavnik Pošte Darko Lončarič.

Osnovni namen je bil vzpostavitev stalne razstave, ki bi z najpestrejšim filatelističnim gradivom, izdanim na tleh Slovenije, dostojno predstavila bogato zgodovino Planice. Vzporedno s tem pa se je zbiralo tudi filatelistični material drugih držav, ki so imele svoje udeležence na tekmah v Planici.

Večino materiala je zbiral Tone Petek, nekaj ga je posredovala tudi Pošta Slovenije, nekaj pa so ga podarile tudi

nekatero tuje Pošte. Tone Petek je v dobrem letu dni opravil veliko poti, razgovorov, nabav, priprav ter ostalih organizacijskih in izvedbenih aktivnosti, delovna skupina pa se je redno sestajala in spremljala ter usmerjala aktivnosti, ki so svoj vrh dosegle decembra 2015 v dolini pod Poncami. Tam je bila 12. 12. 2015 svečana otvoritev novega nordijskega centra, kjer je svoje mesto našla tudi filatelistična zbirka o Planici, ki jo je njen avtor Tone Petek predstavil na 88 razstavnih listih. Poleg nje je predstavljena tudi impresivna zbirka značk in nekaj filatelije, ki jih je g. Sašo Suknaič podaril temu muzeju. Obe zbirki sta nameščeni v posebnih izvlečnih razstavnih vitrinah.

Avtor razstave Tone Petek pred njegovo zbirko o Planici (foto: V. Ferant)

Tone Petek sedaj nadaljuje z zbiranjem filatelističnega materiala, povezanega s Planico, ki so ga izdale druge svetovne Pošte. Njegov cilj je, da bi ta del zbirke predstavili v muzeju Planica še letos. Hkrati pa že načrtuje nekatere nove razstavne zbirke.

veni.ferant@gmail.com

Brezpapirna razstava NOTOS v Atenah

Od 12. do 15. novembra se je v Atenah, Grčija, odvijala večja filatelistična razstava NOTOS pod pokroviteljstvom FEPA. Notos pomeni v grščini jug, saj so si organizatorji zamislili, da bi v grško prestolnico povabili evropske južne države, v glavnem tiste, ki so odprte na Mediteran in tiste z Balkana, vključno z Bosno in Hercegovino, ter Malto in Moldavijo.

Koncept so še malo razširili, tako da so vabili tudi razstavljalce vseh ostalih članic FEPE in FIP, ki imajo eksponate, povezane z evropskim jugom; za literaturo pa ni bilo omejitev.

Grki so za to razstavo, da bi čim bolj zmanjšali stroške, uveljavili koncept brezpapirne razstave. Vsi uradni bilteni in obvestila so bili tako objavljeni le na uradni spletni strani, za razstavo ni bil pripravljen noben katalog, pa tudi rezultatov niso natisnili. Le na razstavišču je bil le velik plakat s seznamom zbirk in plan z razstavnimi razredi in številkami eksponatov. Razstavniki prostor je zastoj (!) dala na razpolago lokalna predmestna občina Peristeri (ime za goloba v grščini). Od štirih hal so za razstavo uporabili dve, v tretji pa je bila v manjšem, za to priložnost ograjenem prostoru, soba za sodnike. Uradni hotel za sodnike in komisarje je bil sicer v centru Aten, čisto zraven trga Syntagma in parlamenta. Do razstavišča smo se prvi dan peljali z avtobusom, vse nasle-

dnje dni pa z metrojem.

Otvoritev je bila žal nekoliko predolga, ker so bili predolgi v glavnem vsi govori, posebno županjin. Vse je še podaljšalo sprotno prevajanje iz grščine v angleščino. Pogostitev je bila tudi minimalistična: kozarec vina ali nealkoholne pijače. V okviru varčevanja ni bil predviden noben uradni izlet, le vodeni sprehod po prestolnici. So pa en večer povabili vse tuje udeležence na slavnostno večerjo v slikovito in znano restavracijo ob vznožju Akropole. Večerjo je iz lastnega žepa za čez sto gostov plačal starejši grški razstavljaivec in sodnik, sicer podjetnik. Celotna razstava je tako stala manj kot 50 tisočakov.

Slovenski komisar je bil Veselko Gu-

Vhodna hala z zastavami udeleženk (foto: P. Suhadolc).

Komisar V. Guštin pred eksponatom M. Markača.

štin, podpisani pa sodnik. Sojenje je potekalo hitro in učinkovito. Sam sem bil v ekipi z Jose-Ramon Morenom za tematsko in odprto filatelijo ter z Nicosom Rangosom za maksimafilijo. Tudi komisarji tako rekoč niso imeli uradnih sestankov. Palmares je bil v hotelu in tudi tu je bilo opazno varčevanje: razstavljavcem, z izjemo velikih nagrad razstave, niso podelili kolajn, ampak le diplome.

Slovenski rezultati so bili dobri. Trije veliki ekspanati so odnesli dve pozlačeni (Markač, 82, Petauer, 80) in eno veliko srebrno kolajno (Guštin, 78), enako tudi trije enookenski ekspanati Guštin (81), Petauer (77) in Tomc (83). Mladinski ekspanat Neže Pušnik in Filatelistični zbornik XXIV/2014 sta prejela veliko srebro s 76 in 78 točkami. Mednarodni Grand Prix je odnesel Italijan Vittorio Morani z ekspanatom Toskana (sicer le

Klepet starih znancev na palmaresu.

v petih oknih), Grand Prix d'Honneur pa Francozinja Michèle Chauvet z ekspanatom Male Hermesove glave.

Skratka, zanimiva razstava z minimalističnim pristopom in stroški. Vredno posnemanja, posebno pri nas, saj nas v prihodnjih letih čaka priredba nekaj mednarodnih razstav.

Peter Suhadolc

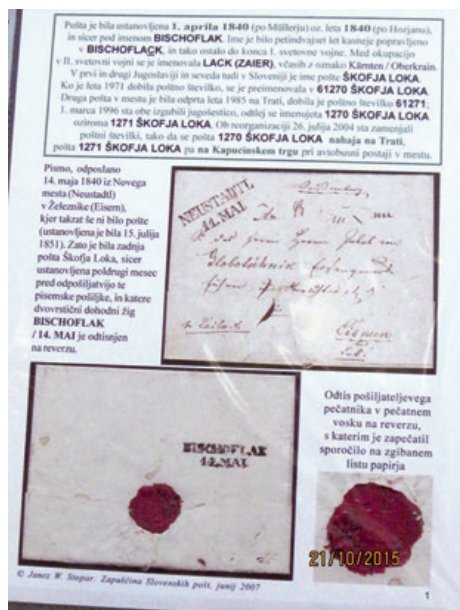
Filatelistični razstavi v počastitev 175-letnice Pošte v Škofji Loki in odprtju poljanske obvoznice

V avli Sokolskega doma smo škofjeloški filatelisti od 15. do 22. oktobra 2015 pripravili dve razstavi v sodelovanju z Občino Škofja Loka in Pošto Slovenije: Zgodovinski razvoj pošte v Škofji Loki (1840-2015) na temo poštni žigi in druge priložnostne izdaje, izdane v Škofji Loki od predfilatelističnega obdobja v nekdanji Avstriji do danes, in razstavo Promet na temo avtoceste, mostovi in motorna vozila.

Ideja, da bi s filatelistično razstavo zaznamovali 175-letnico poštne dejavnosti v Škofji Loki, se je porodila pobudnikoma dr. Janezu Cerkvniku in Aleksandru Elsnerju, ob pregledovanju zbirke Poštni žigi Škofje Loke, zapuščine legendarnega škofjeloškega

filatelista Alberta Murna. Po nekaterih podatkih je bila ustanovljena pisemska zbiralnica v Škofji Loki leta 1841. Janko Štampfl, zaslužni filtelist FZS, pa ta datum izpodbija na podlagi izsledkov Edwina Muellerja (Handbook of the Pre-Stamp Postmarks of Austria,

New York, 1960) in dvovrstičnega žiga BISCHOFLAK/2.APR, ki je bil odtisnjen kot dohodni žig na reverzu pisma 14. maja 1840 (glej fotografijo). Odtisnjeni žigi so bili dejansko uporabljeni v tem prvem poštnem uradu, pisemski zbiralnici, v stavbi, ki je z njo upravljal gostilničar Matija Porenta (verjetno v sedanji stavbi škofjeloške kino dvorane).

Iz razstavne zbirke Janka Štampfla Pošta Škofja Loka, prispevek k zgodovini, spodaj dvovrstni dohodni žig BISCHOFLAK (Škofja Loka) 14. maj.

Na razstavi ZGODOVINSKI RAZVOJ POŠTE V ŠKOFJI LOKI (1840-2015) smo v 36 vitrinah predstavili dve zbirki pokojnega Alberta Murna Poštni žigi Škofje Loke in Lovrenc Košir ter zbirke: Janka Štampfla Zapuščina slovenskih pošt: Škofja Loka, poskus študije poštnih žigov do uvedbe poštnih števil, Aleksandra Elsnerja Poštni žigi Škofje Loke in dr. Janez Cerkvénika Priložnostne poštne izdaje na poštah na Škofjeloškem (Žiri, Selca, Železniki, Škofja Loka).

Po osnutku Janka Štampfla smo izdelali priložnostni dotisk na pisemski ovitek in v sodelovanju s Pošto Slovenije priložnostni poštni žig. Po zasnovi dr. Janeza Cerkvénika smo izdelali maksimum karto, ki na reprodukciji vedite trga v Škofji Loki iz leta 1918 prikazuje stavbo nekdanje pisemske zbiralnice na Glavnem trgu (danes Mestni trg), stavbo nekdanje pošte v Mlejniki hiši na Glavnem trgu in stavbo obstoječe pošte v Škofji Loki (Kapucinski trg). Na razglednici smo smiselno uporabili znamko poštarja Pavlija.

Filatelistično razstavo Promet (12 vitrin) smo neučakani škofjeloški filatelisti posvetili spominu na štiridesetletno načrtovanje in gradnjo Poljanske obvoznice, ki so jo nato dejansko svečano odprli 20. oktobra 2015, še v času naše razstave. S svojimi zbirkami so sodelovali: Janko Štampfl Ceste, mostovi, predori – Avtocesta-Koper-Ljubljana-Maribor, ob odprtju predorov Trojane in Črni Kal (2004/2005), Primož Čebulj Mostovi in dr. Janez Cerkvénik, skupaj z najmlajšim filatelismom Primožem Beričičem, Motorna vozila. Po zasnovi Janka Štampfla smo izdelali dotisk na pisemskem ovitku in priložnostni poštni žig z motivom predora na Poljanski obvoznici. Na dan dejanskega odprtja obvoznice smo filatelisti dodali še dnevni poštni žig: 4220 ŠKOFJA LOKA 20. 10. 2015.

Dotiskana celina z motivom predora na Poljanski obvoznici v Škofji Loki s priložnostnim žigom z datumom odprtja razstave in dnevnim žigom odprtja obvoznice.

Na odprtju obeh filatelističnih razstav 15. 10. 2015 je vse prisotne pozdravil in predstavil razstavljene zbirke ter namen jubilejne razstave predsednik Filatelističnega društva Lovro Košir Škofja Loka, mag. Srečko Beričič. Občini Škofja Loka in Pošti Slovenije se je zahvalil za dolgoletno uspešno sodelovanje in podporo. Že pred odprtjem si je škofjeloški podžupan Tine Radinja z zanimanjem ogledal razstavo, nato pa se

Najmlajši filatelista Primož Beričič pred svojim eksponatom Motorna vozila.

Pobudnik razstave dr. Janez Cerkvenik pred svojimi eksponati.

Pozdravni nagovor dr. Veselka Guština, levo Karmen Hauc, namestnica direktorja PS, poslovna enota Ljubljana in mag. Srečko Beričič, predsednik FD Lovro Košir.

poslovil, zaradi istočasne seje občinskega sveta. Prisotne je pozdravila tudi Karmen Hauc, namestnica direktorja Pošte Slovenije, poslovna enota Ljubljana. Škofjeloškim filatelistom se je zahvalila tako za imenitno razstavo, kakor za pobudo praznovanja jubileja pošte v Škofji Loki ter pohvalila njihovo pestro in dinamično spremljanje pomembnih dogodkov, kakor je odprtje Poljanske obvoznice. Dr. Veselko Guštin, tajnik Filatelistične zveze Slovenije, je v pozdravnem nagovoru napovedal, da bomo leta 2019 praznovali že 70-letnico uspešnega dela Zveze v domačem in mednarodnem okolju.

Srečko Beričič

Slovenske poštnne znamke so leta 2015 prejele štiri nagrade v mednarodnem merilu

Pri pregledovanju obvestil o znamkah na spletu sem 11. novembra 2015 odkril naslednjo novico, ki jo je v kategoriji Maribor, novice, Občine prispeval lokalec.si

Pošta Slovenije je za slovenske znamke pred kratkim prejela kar štiri pomembne mednarodne nagrade in priznanja. Na 7. bienalu vidnih sporočil Slovenije, ki postavlja kriterije odličnosti na področju oblikovanja vidnih sporočil in katerega finalni izbori so potekali 20. oktobra 2015 v Narodni galeriji v Ljubljani, je prejela znamka z motivom kioska, ki je izšla v seriji Slovensko industrijsko oblikovanje v letu 2013 in jo je oblikoval Robert Žvokelj, Brumnovo nagrado – najvišje strokovno nacionalno priznanje na področju grafičnega oblikovanja.

Na bienalu sodelujejo oblikovalci vidnih sporočil. Izmed 376 prijavljenih del je mednarodna žirija izbrala 210 del, ki so se potegovala za Veliko Brumnovo nagrado (najboljše delo Bienala) in Brumnove nagrade (najboljše delo v kategorijah).

Na bienalu je Pošta Slovenije za serijo petih znamk Plemiški grbi, ki so izšle leta 2014, prejela pohvalo mednarodne žirije. Tudi to serijo znamk je oblikoval Robert Žvokelj.

Španska založniška hiša NEXO, ki izdaja filatelistično in numizmatično revijo EL ECO Filatélico y Numismático, je

že drugo leto zapored pripravila natečaj za Najboljšo poštno znamko na svetu. Tokrat so tekmovalе znamke, izdane v letu 2014. Ocenjevalna komisija, sestavljena iz predstavnikov filatelističnih zvez 25-ih držav, je med finaliste uvrstila tudi dve slovenski znamki v dveh kategorijah, in sicer:

- v kategoriji Najbolj inovativna znamka voščilno znamko Prstan z lju-bezenskim motivom, ki jo je oblikoval Gorazd Učakar;
- v kategoriji Najboljša znamka v drugih tehnikah znamko Veliki žagar iz serije Slovenske ptice, delo oblikovalca Matjaža Učakarja.

Zmagovalce posameznih kategorij so razglasili 6. novembra 2015 na svečanosti v Kraljevi kovnici v Madridu.

V kategoriji Najbolj inovativna znamka je zmagala španska znamka z motivom Cesarskega orla, slovenska znamka je dosegla 3. mesto. V kategoriji Najboljša znamka v drugih tehnikah se je slovenska znamka uvrstila na 2. mesto za bosansko hercegovsko znamko Kovanec cesarja Nerona.

Bojan Bračič

Črtica o moderni nigerijski filateliji

Čeprav daje naslov slutiti, da gre za filatelistični članek, boste na koncu ugotovili, da temu le ni tako.

Mnogi moji filatelistični in nefilatelistični prijatelji vedo, da sem donedavno dve leti in pol živel in delal v Nigeriji. Ko sem odhajal v Nigerijo, je bil eden od interesov, poleg vsakodnevnega preživetja in vsakodnevnih poslovnih obvez, tudi filatelija. Kot večina nas filatelilstov, vem za mnoge izdaje lepih poštних znamk iz obdobja pred 40 do 50 leti, iz zlatega obdobja ne samo nigerijske, pač pa raznolike afriške filatelije, ko so se poštne znamke oblikovale in tiskale v britanskih tiskarnah. Po moji skromni oceni je bilo to obdobje najlepših poštних znamk sploh. Če mi ne verjamete, prelistajte kakšnega od svetovnih katalogov, ki obdelujejo področje Afrike in drugih britanskih kolonij. Črno bele izdaje katalogov bodo ta vtis bistveno zmanjšale, če pa boste uspeli (tudi s pomočjo interneta) dobiti barvne reprodukcije kakšne od teh znamk, vam bo jasno, o čem govorim in pišem.

Znamka iz leta 1906.

Znamke iz leta 1953.

Ob taki filatelistični tradiciji so bila moja pričakovanja o moderni nigerijski filateliji, tako z vidika izdajanja znamk kot poštne prometa, seveda velika.

Toda kakšno razočaranje po mojem prihodu v Nigerijo.

Na vprašanje: »Kje lahko najdem poštni urad ali kupim poštne znamke«, ki sem ga postavil pri mojem prvem obisku v Nigeriji kolegom v pisarni, so se mi samo nasmehnili ... tako, kot da želite sogovorniku ljubezno sporočiti, da ga niste razumeli.

Ko sem isto vprašanje postavil kak mesec kasneje rojaku, kolegu v pisarni, ki je v Nigeriji že 15 let, mi je ob krohotanju komentiral: »Kakšna pošta, kakšne znamke, tega tu ni, to ne obstaja«.

Tega nisem mogel verjeti. Nigerija, država s 180 milijoni prebivalcev, naj-

večji proizvajalec nafte in zemeljskega plina v Afriki, danes po vrednostih BDP-ja največja ekonomija Afrike, da nima poštnega prometa ... .. tega nisem niti mogel niti hotel verjeti.

V naslednjih nekaj tednih sem gnjavil svojega voznika, naj mi poišče poštni urad in me odpelje tja, toda njegove reakcije so bile v glavnem: „Šef, kaj pa boste tam delali?“ Razložil sem mu, da bi rad poslal razglednice in pisma svojim prijateljem, on pa me je naivno spraševal: »Kaj pa je to razglednica? Pismo?«

»Pa veš, razglednica je fotografija z znanimi detajli in vedutami mesta, da prijatelji vidijo, kje živim in delam. Pismo pa je kos papirja, na katerega bi rad napisal neke svoje misli, želje in pozdrave in poslal dragim osebam, da preberejo, kako mi je.“ „Aha“ pravi on, ves srečen, ker se mu je zdelo, da končno razume, za kaj gre. „Toda zakaj ne pošlješ slike in sporočila z mobitelom; saj imaš mobilni?«

Niti takrat nisem odnehal. Še naprej sem gnjavil voznika, da povpraša po lokaciji poštnega urada u Abuji, glavnem mestu Nigerije. Po skoraj dveh mesecih, kak dan preden sem se vrnil domov na prvi božični in novoletni dopust, me je zjutraj naložil pred stanovanjem in krenil proti pisarni, toda ne po običajni poti. Po kratkem tavanju in večkratnem spraševanju ljudi na ulicah me je pripeljal pred neoznačeno zgradbo, zaustavil avto, stopil ven in ponosno pokazal z roko: »Šef, poštni urad«. In res, po malo temeljitejšem ogledovanju sem opazil znani znak DHL in malo dalje mnogo manjši rumeni znak s poštnim rogom ... pozor, res je pošta.

V notranjosti sta bili dve okenci, dva pulta eden zraven drugega, brez oznak, brez stekla, ki deli uslužbenke od

strank, brez česarkoli na njih. Za njima pa v polsnu, naslonjeni na pulta sedita, ali bolje rečeno dremata dve gospodični Nigerijki, standardno vabljevih oblin. Pristopim k prvi s kupom ovitkov v roki; vedno sem jih imel v avtomobilu v upanju, da jih bom lahko prej ali slej poslal na Hrvaško. Ona je komajda odprla oči in me z njimi vprašala, kaj vendar želim od nje. Pokazal sem ji pisemske ovitke in prosil za poštno znamke. Odgovorila mi je „DHL“ in s prstom pokazala drugo okence in nadaljevala tam, kjer sem jo prekinil; recimo temu prijazno dremanje.

Druga je, ob ugotovitvi, da jo potrebujem, skočila s stola in me ljubeznivo pričakala. »Rad bi poslal nekoliko pisem, božičnih čestitk, pa potrebujem poštno znamke ... za Evropo« sem ji povedal, ona pa je vzela kartonsko mapo in začela trgati znamke. „Ali lahko izberem različne znamke, če mi dovolite ... « poskušam izboriti pravico, da prijateljem kombiniram različne znamke znotraj potrebne tarife. „Zakaj, kaj vam, bo to?“, me vpraša uslužbenka. „Veste, moji prijatelji so filatelisti ... pa da imajo različne znamke na pošiljkah« odgovarjam in spet vidim ta ljubeznivi nasmešek nerazumevanja. Revica nima pojma, kaj je filatelija, nikoli ni slišala za to. In nikakor ji ni jasno, zakaj nekdo kupuje poštno znamke, s katerimi se plača storitev poštnega prometa in jih hrani, namesto da bi jih izkoristil ... kakšna potratnost, kakšno stran metanje denarja, si najverjetneje misli.

Kakorkoli, dobil sem možnost izbrati dve, tri različne znamke, zelo slabo in skrajno nezanimivo oblikovane. Nalepil sem jih na pošiljke v popolnoma točni tarifi za letalsko pošto za Evropo in hotel pisma predati njej. Toda ona, že naslonjena na pult, da bi nadaljevala, kjer sem jo prekinil pri dremanju, mi

kaže na »sklepano« leseno vitrino na moji strani, v prostoru za uporabnike tega »urada«, na kateri so bile luknje, nad luknjami pa za silo prilepljen papir z zapisanimi zbledelimi oznakami LOCAL, AFRICA, EUROPE, AMERICA, ASIA ...

V nejeveri sem obrnil glavo nazaj in pogledal uslužbenko za pultom, ona pa mi kima z glavo in mi s kretnjo roke kaže, naj pisma vržem v odgovarjajočo luknjo. Kaj bi drugega, vsa pisma sem vrgel v luknjo z napisom EUROPA, brez posebej velikega upanja, da bodo prišla do naslovnikov. Po prahu na površini te vitrine nisem bil prepričan, da sploh kdo prazni to provizorno »vložišče«.

Skupaj je bilo 15 pisem, naslovljenim na različne naslove na Hrvaškem, razen enega, ki je bilo naslovljeno v Slovenijo. Po kakih 15 dnevih je pismo v Slovenijo prišlo, od pisem, namenjenih na Hrvaško, pa niti eno; niti takrat, niti kdaj pozneje. Zakaj? Nimam pojma.

No, ko pogledate to pismo, ki je pripotovalo v Slovenijo, lahko na relativ-

no slabem odtisu poštnega žiga vidite oznaka kraja KADUNA. To je mesto, kakih 200 km severno od Abuje, prestolnice Nigerije, kjer so bila pisma predana. Moram priznati, da mi organizacija nigerijske pošte ni znana, no ni mi ravno jasno, zakaj imajo pisma, poslana iz Abuje, manipulativni žig Kadune ... To je še eden od misterijev nigerijske pošte, ki ga v dve in polletnem bivanju v Nigeriji nisem uspel niti proučiti, kaj šele rešiti.

Željko Stefanović
prevedel: Bojan Bračič

Koledar dogodkov 2016

FIP razstave:

New York 2016: 28. maj do 4. junij 2016

Philataipei 2016: 21. do 26. oktober 2016

Več o razstavah FIP na spletni strani: <http://www.f-i-p.ch/>

FEPA razstave: glejte na <http://fepanews.com/International%20Exhibitions>

AJF razstava:

Szombathely (Madžarska): 6. do 8. maj 2016. Več na: <http://www.alpeadria.eu/>
Istčasno bo na istem prizorišču potekala tudi razstava HUNFILA.

Balkanfila razstava:

Tirana (Albanija): 5. do 9. maj 2016

Mednarodna filatelistična srečanja:

FD LJUBLJANA: 20. februar, 14. maj, 8. oktober in 10. december.

FD Maribor: 10. aprila 2016 in 16. oktobra 2016. Srečanja bosta v Taborki. Prijave in rezervacije sprejema lgor.lesar@guest.arnes.si

FD Novo mesto: jesensko srečanje filatelistov bo v soboto, 10. septembra 2016 v Novem mestu.

COLLECTA 2016 v Ljubljani od 24. do 26. marca 2016.

Več na: <http://www.collecta.si/domov/>

Simpozij Slovenija, Plešivec, Avstrijska Koroška, 15. do 17. april 2016.

Ostalo:

Mednarodni filatelistični in sejem v **Münchnu**, 3. do 5. marec 2016, sejmišče MOC. Numizmatični sejem v Münchnu od 5. do 6. marca 2016.

Več na: http://www.messe-muenchen.de/en/messen_und_events/index.php

Esposizione di Filatelia e Memorabilia Sport-Olimpica (Razstava o olimpijskih športih), Borgo Fiati (Latina, Italija) 6. do 8. maj 2016.

VERONAFIL, sejem zbiralcev v Veroni (Italija) od 27. do 29. maja 2016.

Več na: <http://www.veronafiare.it/Calendar/>

Mednarodni filatelistični sejem **SBERATEL** v Pragi od 8. do 10. septembra 2016.

Več na: <http://www.sberatel.info/en>

11. šola mladih filatelistov **TRAKOŠČAN 2016** in filatelistična razstava z mednarodno udeležbo (FEPA recognition) 8. oktober 2016. Več na: <http://fepanews.com/news/11th%20Trakoscan>

Mednarodni filatelistični sejem v **Sindelfingu** od 27. do 29. oktobra 2016. Več na: <http://www.messe-sindelfingen.de/de/veranstaltung/int-briefmarken-boerse-2016/>

VERONAFIL, sejem zbiralcev v Veroni (Italija) od 25. do 27. november 2016. Več na: <http://www.veronafiare.it/Calendar/>

Koledar dogodkov 2017

Marec 2017: 11. Sejem zbirateljstva Collecta 2017

Maj 2017: razstava FIMERA/FIRAMLA, Trbovlje

24.-28. maj 2017: razstava FINLANDIA 2017, Tampere, Finska

25.-27. avgust 2017: razstava Multilaterala, 's-Hertogenbosch, Nizozemska

7.-16. september, specializirana enovitrinska razstava OsmoOkno, Kranj 2017

Kolega Veselko Guštin je opozoril na zanimiv detalj na rednih slovenskih znamkah z motivi ptičev, ki ga je verjetno marsikdo spregledal. Če postavimo prvih pet znamk te serije v vrsto, lahko iz črk, ki so postavljene v ozadje glavnega motiva, preberemo besedo POŠTA.

LX-TELEGRAMI

Lepo je dobiti čestitko!

Urška Žolnir,
olimpijska prvakinja

Urška Žolnir

ŠOPEK SVEŽEGA SEZONSKEGA CVETJA ☺

Lično aranžirano sveže cvetje.

18,99€
/ kos

FONTANA

Bomboni iz
temne čokolade
in polnila, 194 g.

5,19€
/ kos

BAJADERA

Čokoladni
bomboni z
nugatom in
mandlji, 200 g.

5,90€
/ kos

NAVADNA LX-VOŠČILNICA

Velikost
120 x 170 mm

0,89€
/ kos

Z LX-telegramom poklonite svoje najlepše želje in misli.

Info & naročila:

080 14 00, telegrami.posta.si ali najbližja pošta

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE